

การออกแบบ “สิริจันทเจดีย์” : เจดีย์บรรจุอัฐิธาตุ และอัฐิบริหารของหลวงปู่คุณ สิริจันท
วัดป่าทรงธรรม บ้านสามข้าว ต.ดงเย็น อ.เมือง จ.มุกดาหาร

The Design of “Sirijuntachedi” : the Memorial Chedi of Luang Poo Koon Sirijunto,
at Wat Throngdhamma, Ban Sarm-Kgua, Tambon Dong-Yen, Ampur Muang,
Mukdaharn Province

ผศ.เบญจวรรณ ทัศนลีลพร และ ผศ.สิทธา กองสาสนะ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความนี้จะกล่าวถึงกระบวนการออกแบบ “สิริจันทเจดีย์” เพื่อใช้เป็นสถานที่บรรจุอัฐิธาตุ และอัฐิบริหารของหลวงปู่คุณ สิริจันท ณ วัดป่าทรงธรรม บ้านสามข้าว ต.ดงเย็น อ.เมือง จ.มุกดาหาร โดยจะเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการออกแบบของผู้เขียน และทีมงาน ผ่านกรอบแนวคิดหลักของการออกแบบเจดีย์ ที่เน้นความเรียบง่าย สมถะ ทั้งในแง่ของพื้นที่ใช้สอย รูปทรง ขนาดและสัดส่วน รวมไปถึงการใช้ระบบคติสัญลักษณ์ในการสร้างความหมายทางสถาปัตยกรรมขึ้นในหลายส่วนของการออกแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะ ตัวตน และปฏิบัติการปฏิบัติธรรมของหลวงปู่ โดยสื่อสารผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

คำสำคัญ : การออกแบบเจดีย์, สิริจันทเจดีย์, หลวงปู่คุณ สิริจันท

Abstract

This article is about the design process of Sirijuntachedi; the Memorial Chedi of Luang Poo Koon Sirijunto, at Wat Throngdhamma, Ban Sarm -Kgua, Tambon Dong-yen, Ampur Muang, Mukdaharn Province. It reveals the design experience through the conceptual design framework which focused on the modest and humble patterns in function, form, scale and proportion. The design is also intended to search for symbolic expressions that will able to represent the identity and the doctrine of Luang Poo Koon Sirijunto in Thai-contemporary architectural style.

Keywords: The Design of Chedi, Sirijuntachedi, Luang Poo Koon Sirijunto

1. ความหมาย และความสำคัญของเจดีย์บรรจุอัฐิธาตุ

เจดีย์ จัดเป็นพุทธสถานประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาล คำว่า “เจดีย์” นั้นมีที่มาจากคำว่า “เจติยะ” หรือ “เจติยะ” หมายถึง สิ่งของหรือสถานที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่เคารพบูชาสักการะ และระลึกถึง ถ้าอยู่ภายในศาสนสถานแต่เดิมมักจะเป็นห้องที่ตั้งรูปเคารพ มิได้มีการบรรจุอัฐิธาตุของผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเหมือน ดังเช่น “สถูป” แต่สำหรับคนไทยปัจจุบันได้รวมเรียกสถานที่ทั้งสองนี้ว่า “เจดีย์” ทั้งนี้อาจจะเพราะในสมัยหลังมาคงมีการสร้างสถานที่

เพื่อเป็นที่เคารพบูชาระลึกถึง บรรพบุรุษ และสมบัติส่วนตัวของผู้ที่ล่วงลับเข้าไว้ด้วยกัน¹ จึงทำให้การสร้างเจดีย์ในประเทศไทยสมัยต่อๆ มามักปรากฏหน้าที่ใช้สอยของสถูปร่วมอยู่ด้วยเสมอ

2. การสร้างอัฐิธาตุเจดีย์สำหรับ “พระอริยสงฆ์”² ในประเทศไทย

ปัจจุบันมีการสร้างอัฐิธาตุเจดีย์สำหรับพระอริยสงฆ์ ที่ได้รับความนับถือ และยกย่องจากพุทธศาสนิกชนทั่วไป ด้วยแบบอย่างของการ “ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ” ตามแนวทางแห่งธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในหลายๆ พื้นที่ของประเทศไทย โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการสร้างอัฐิธาตุเจดีย์สำหรับพระอริยสงฆ์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเหล่าอริยสงฆ์ในสายวัดป่า (ธรรมยุต) สำหรับการออกแบบพบว่าส่วนใหญ่มักเป็นการสร้างเจดีย์ที่มีการใช้สอยพื้นที่ภายในเพื่อบรรจุอัฐิธาตุ จัดวางรูปเคารพ และอัฐบริวาร ตลอดจนจัดเตรียมข้อมูล หรือเอกสารจัดแสดงประวัติ หรือข้อธรรมที่สำคัญของพระอริยสงฆ์รูปนั้นๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการผสมผสานรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นทั้ง เจดีย์ สถูป และพิพิธภัณฑ์เข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน จัดเป็นรูปแบบที่นิยมโดยทั่วไปสำหรับการออกแบบอัฐิธาตุเจดีย์สำหรับพระอริยสงฆ์ในประเทศไทย

3. ความเป็นมาของการออกแบบก่อสร้าง “สิริจันทเจดีย์”

“สิริจันทเจดีย์” เป็นเจดีย์ที่จะถูกสร้างขึ้น ณ วัดป่าทรงธรรม บ้านสามชั่ว ต.ดงเย็น อ.เมือง จ.มุกดาหาร เพื่อถวายแด่หลวงปู่คุณ สิริจันท โอติตเจ้าอาวาสวัดป่าทรงธรรม (รูปที่ 1) ซึ่งได้ละสังขารไปเมื่อต้นปี พ.ศ. 2552 โดยท่านเป็นผู้ที่ซึ่งได้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางแห่ง “อริยสงฆ์” อย่างแน่วแน่ตลอดชีวิตในร่มกาสาวพัตร์ จนได้รับความเคารพศรัทธาจากชาวจังหวัดมุกดาหาร และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอย่างสูง

ทางวัดจึงได้ขอความอนุเคราะห์จาก คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้พิจารณาจัดคณะทำงานในการวางแผน และออกแบบพระธาตุเจดีย์³ โดยคณะได้มอบหมายให้ผู้เขียน และทีมงานเป็นผู้ดำเนินการ พร้อมให้เงินงบประมาณสนับสนุน จากกองทุนสนับสนุนการวิจัย และบริการวิชาการ (ประจำปีงบประมาณ 2552) จำนวน 35,000 บาท โดยคณะผู้ออกแบบได้ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน เพื่อปรึกษาหารือเรื่องรูปแบบ และความต้องการในการออกแบบพระเจดีย์

¹ กรมศิลปากร (2533) หน้า 25-26) ได้กล่าวถึงแต่เดิมความมุ่งหมายในการสร้างเจดีย์ และสถูปแตกต่างกัน คือ เจดีย์ (เจติยะ) หมายถึง สิ่งของหรือสถานที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่เคารพบูชาระลึกถึง ถ้าอยู่ภายในศาสนสถานแต่เดิมมักเป็นห้องที่ตั้งรูปเคารพ มิได้บรรจุอัฐิแต่ประการใด ส่วนสถูปหมายถึง สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้ลูกหลานและผู้เคารพนับถือไว้สักการบูชาซึ่งก่อนพุทธกาลมีบุคคลที่ควรบรรจุอัฐิไว้ในสถูปเพื่อเป็นที่สักการะของมหาชนอยู่ 4 พวก เรียกว่า ฐูปารหุคคัล ได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระเจ้าจักรพรรดิ สำหรับคนไทยเราเรียกรวมสถานที่ทั้งสองนี้ว่า “เจดีย์” อาจเป็นเพราะมีการสร้างสถานที่เพื่อเป็นที่เคารพบูชาระลึกถึงและบรรจุอัฐิและสมบัติส่วนตัวของผู้ชายชนม์เข้าไว้ด้วยกัน

² คือ ภิกษุผู้รู้แจ้งธรรมผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้บรรลุถึงความรู้แจ้งสามารถกำจัดกิเลสต้นเหตุอุปาทานได้ตามภูมิชั้นของตน (http://mediacenter.mcu.ac.th/data/caipyo/m6/web/1_toom/p1.php, cited on May 16, 2011) มี 4 ลำดับชั้นเรียงจากขั้นต้นไปจนถึงขั้นสูงสุด ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ตามลำดับ โดยพระอริยสงฆ์ 3 ชั้นแรกเป็นผู้บรรลุธรรมะขั้นสูงที่เรียกว่าโลกุตระธรรม คือ ธรรมะที่พ้นวิสัยของโลก น้อยมากตามลำดับ แต่ยังคงกิเลสไม่ได้หมดสิ้น ส่วนพระอริยสงฆ์ขั้นที่ 4 คือ พระอรหันต์ สามารถละกิเลสได้หมดสิ้น ทั้งราคะ คือความโลภ โทสะ คือความโกรธ และโมหะ คือความหลง คำว่า อรหันต์ แปลว่า ผู้สามารถ หมายถึง ผู้สามารถกำจัดกิเลสได้หมดสิ้นไป การบรรลุโลกุตระธรรมเป็นความรู้เฉพาะตนซึ่งพระอริยสงฆ์ท่านนั้นจะทราบได้ ผู้ใดจะอวดอ้าง หรือสรรเสริญว่าภิกษุรูปใดบรรลุพระธรรมเป็นอริยสงฆ์แล้วไม่ได้ ภิกษุรูปใดอวดอ้างว่าตนเป็นอริยสงฆ์แล้ว ไม่ว่าจะจริงหรือไม่ก็ถือว่าทำผิดร้ายแรงต้องโทษ อาบัติขาดจากความเป็นภิกษุและจะกลับมามีชีวิตไม่ได้ (<http://www.sakulthai.com/DSakulcolumndetail.asp?stcolumnid=644&stissueid=2431&stcolcatid=2&stauthorid=19>, cited on May 16, 2011)

³ คณะทำงานผู้ออกแบบประกอบด้วย ทีมสถาปนิกจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ ผศ.เบญจวรรณ ทัศนลีลพร, ผศ.สิทธา กองสาสนะ, ผศ.ดร.ทรงยศ วีระทวีมาศ, รท.อรรถ ชมาฤกษ์ และสถาปนิกอิสระ (ศิษย์เก่าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ได้แก่ นายจรังพงษ์ นนทมาตย์ และนายชงชัย อรรถนิตย์ ทีมวิศวกรโครงสร้างจาก บริษัทอินฟราเทคโนโลยีแอนด์เซอร์วิส นำโดยนายฤกษ์ญา แท้ประสาฬหิทธิ์ และวิศวกรงานระบบอาคาร นำโดยนายสาธิต คหาจุฑาเจริญกุล

ครั้งนี้กับทางวัด และศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่หลายครั้ง (รูปที่ 2) และใช้เวลาอีกประมาณ 3 เดือนในการออกแบบรายละเอียดการก่อสร้าง

สำหรับผลงานของโครงการนี้ นอกจากจะช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และสนับสนุนภารกิจหน้าที่ในการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แล้วนั้น องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการออกแบบพระเจดีย์ในครั้งนี้ สามารถสรุป และประมวลความรู้ เพื่อเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการกรณีศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบพระเจดีย์เพื่อบรรจุอัฐิธาตุ และอัฐิบริวารของพระอริยสงฆ์ จึงเป็นที่มาของการนำเสนอบทความชิ้นนี้ที่จะเกี่ยวข้องกับการอธิบายถึงกระบวนการออกแบบ “สิริจนุเจดีย์” อันเป็นการนำเสนอแนวทางหนึ่งที่ทางคณะผู้ออกแบบได้เลือกใช้ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมสำหรับเจดีย์บรรจุอัฐิธาตุ

รูปที่ 1 ภาพถ่ายของหลวงปู่คุณ สิริจนุโท

รูปที่ 2 บรรยากาศของการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการออกแบบเจดีย์ร่วมกันระหว่างศิษยานุศิษย์ และคณะผู้ออกแบบ ณ ศาลาวัดทรงธรรม

4. ประวัติ และปฏิปทาของหลวงปู่คุณ สิริจนุโท

“เพราะความตายมันมีมาแต่เกิด ถ้าเราไม่เกิด เราก็ไม่มีตาย”

“หลวงปู่คุณ สิริจนุโท”

หลวงปู่คุณ สิริจนุโท มีนามเดิม คุณ ภูพวง เกิดที่บ้านนกกอก อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2475 เริ่มออกบวชครั้งแรกเมื่ออายุ 21 ปีบริบูรณ์ ที่วัดบ้านนกกอก อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บิดามารดา เป็นระยะเวลา 7 พรรษา ก่อนลาสิกขากลับมาใช้ชีวิตการครองเรือนเป็นเวลา 26 ปี และได้คืนสู่เพศบรรพชิตอีกครั้งในปี พ.ศ. 2529 ที่วัดป่าบึงเขาลวง อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี ขณะที่มีอายุ 54 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 หลวงปู่ได้เดินธุดงค์มาจำพรรษาที่ป่าช้าบ้านสามข้าว ต.ดงเย็น อ.เมือง จ.มุกดาหาร เป็นเวลา 1 พรรษา แล้วได้ออกธุดงค์ไปที่ต่างๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2534 จึงได้กลับมาจำพรรษาที่ป่าช้าบ้านสามข้าวอีกครั้ง และได้สร้างที่พักสงฆ์วัดป่าทรงธรรมขึ้น โดยหลวงปู่ได้จำพรรษาที่แห่งนี้เป็นเวลาทั้งสิ้น 18 ปี ก่อนละสังขารในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 รวมเวลาที่อยู่ในเพศบรรพชิตทั้งสิ้น 23 พรรษา

จากการสัมภาษณ์ศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่อย่างไม่เป็นทางการ⁴ พบว่า หลวงปู่เป็นผู้ที่มีความดีแต่ใจ มั่นคง และจริงจังในการปฏิบัติธรรมของท่านเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากเนื้อความคำสอนธรรมเทศนาที่รวบรวมอยู่ในหนังสือ หรือ

⁴ อาทิเช่น พระอาจารย์ภาคภูมิ สุจาภาโร (อดีตรักษาการเจ้าอาวาส), พระอาจารย์สมนึก วิสุทฺธิโส, แม่ชีดาวัน นามเหลา และอาจารย์วิบูลย์ ภูพวง (บุตรชายหลวงปู่)

แผ่นบันทึก MP3⁵ สอดคล้องกับข้อคิด หรือคำขวัญประจำตัวของท่านที่ว่า “ตายเพื่อชาติของพระอริยะ ตายเพื่อศาสนาพุทธะ ตายเพื่อธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า” นอกจากนี้ หลวงปู่ยังเป็นผู้ที่มีความละเอียด ประณีต และมีระเบียบวินัยสูง เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษยานุศิษย์ทั่วไป โดยหลวงปู่มักจะไม่นิยมสั่งสอนด้วยการเทศน์อย่างเป็นทางการ เน้นการปฏิบัติธรรมเชิง “ปัจเจก” โดยมักจะวิชันาคำถามแก่ผู้ที่มาสอบถามเป็นราย ๆ ไป (ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการที่หลวงปู่ มักจะ “มีเหตุให้รู้ตัว” เช่น เกิดการอาพาธ หลังจากการเทศน์สั่งสอนเป็นเวลานานๆ อยู่เสมอ ยกเว้นครั้งสุดท้ายก่อนที่ท่านจะมรณภาพ ซึ่งท่านได้เรียก ศิษยานุศิษย์มารับฟังคำสั่งสอนอย่างเป็นทางการกว่า 1 ชั่วโมง)

5. เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการสร้าง “สิริจนุทเจติย์”

การก่อสร้าง “สิริจนุทเจติย์” ในครั้งนี้ นอกจากมีความประสงค์เพื่อต้องการแสดงออกถึงความเคารพ ความกตัญญู กตเวทิตาของคณะศิษยานุศิษย์ เป็นการน้อมรำลึกบูชาคุณ และเป็นที่เก็บอัฐิธาตุ และอัฐบริวารของหลวงปู่คุณ สิริจนุโท นั้น หากแต่ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สิ่งก่อสร้างแห่งนี้เป็นสัญลักษณ์และเครื่องหมายที่บอกกล่าวถึงความเพียรในการใช้สติปัญญา รู้แจ้งเห็นจริง และศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาให้เข้าใจในความหมายถ่องแท้ และนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อนำทางสู่ มรรค ผล นิพพานได้ในที่สุด ทั้งนี้พระเจติย์แห่งนี้ จึงวางเป้าหมายให้เป็นสถานที่ที่ปฤชชนคนทั่วไปได้มีกำลังใจ เพื่อเข้ามาศึกษาแนวทางปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของหลวงปู่ และนำไปสู่การปฏิบัติของตนเอง อันนำไปสู่การสืบทอด และบำรุงพระพุทธศาสนาต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย

6. แนวความคิด และผลงานในการออกแบบ “สิริจนุทเจติย์”

จากกระบวนการทำงานออกแบบ “สิริจนุทเจติย์” ในครั้งนี้ สามารถสรุปแนวความคิด และผลงานในการออกแบบ พระเจติย์ได้ดังต่อไปนี้

6.1 กรอบแนวคิดการออกแบบในภาพรวม

จากวิถีปฏิบัติในการดำรงสมณเพศของหลวงปู่คุณ สิริจนุโท ที่มีลักษณะเรียบง่าย สมถะ ละเอียดประณีต และมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ประกอบกับความต้องการของทางวัดที่ต้องการเน้นรูปแบบของพระเจติย์ให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา ใช้งานได้คุ้มค่า และดูแลรักษาได้สะดวก สามารถสื่อถึงหลวงปู่ได้ชัดเจน จึงทำให้การออกแบบ สิริจนุทเจติย์ ในครั้งนี้มุ่งไปที่ความเรียบง่าย สมถะ ทั้งในแง่ของพื้นที่ใช้สอย รูปทรง ขนาดและสัดส่วน รวมไปถึงการใช้ระบบคติสัญลักษณ์เพื่อสร้างความหมายทางสถาปัตยกรรมขึ้นในหลายๆ ส่วนของการออกแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะตัวตน และปฏิปทาการปฏิบัติธรรมของหลวงปู่ โดยสื่อสารผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

6.2 แนวคิด และผลงานการออกแบบในมิติด้านต่าง ๆ

6.2.1 การกำหนดตำแหน่งที่ตั้งพระเจติย์

สภาพภูมิประเทศอันเป็นที่ตั้งของวัดทรงธรรมนั้น ตั้งอยู่ในบริเวณป่าช้าเดิมของชุมชนบ้านสามข้าว ซึ่งแยกตัวออกมาตั้งอยู่ทางทิศใต้ของชุมชน (ห่างประมาณ 1 กม.) รายล้อมด้วยทุ่งนาโดยรอบ ภายในอาณาบริเวณวัดเป็นพื้นที่ร่มรื่นอุดมด้วยป่าไม้เบญจพรรณที่ขึ้นกันอย่างหนาแน่นอยู่แต่ดั้งเดิม อาคารส่วนใหญ่สร้างกระจายตัวแทรกตัวอยู่ระหว่างกลุ่มต้นไม้ ยกเว้นอาคารพิพิธภัณฑสถาน และองค์พระใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่เปิดโล่งใหญ่ตรงกลาง ที่เชื่อมโยงกับถนนทางเข้าจากประตูด้านหน้าวัด สำหรับตำแหน่งที่ตั้งของสิริจนุทเจติย์ นั้น ถูกกำหนดให้ตั้งอยู่ท่ามกลางพื้นที่ป่ายุคาลิปตสทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบริเวณวัด ซึ่งเคยถูกใช้เป็นสถานที่ประชุมเพลิงหลวงปู่คุณ สิริจนุโท (รูปที่ 3 และ รูปที่ 4) โดยการ

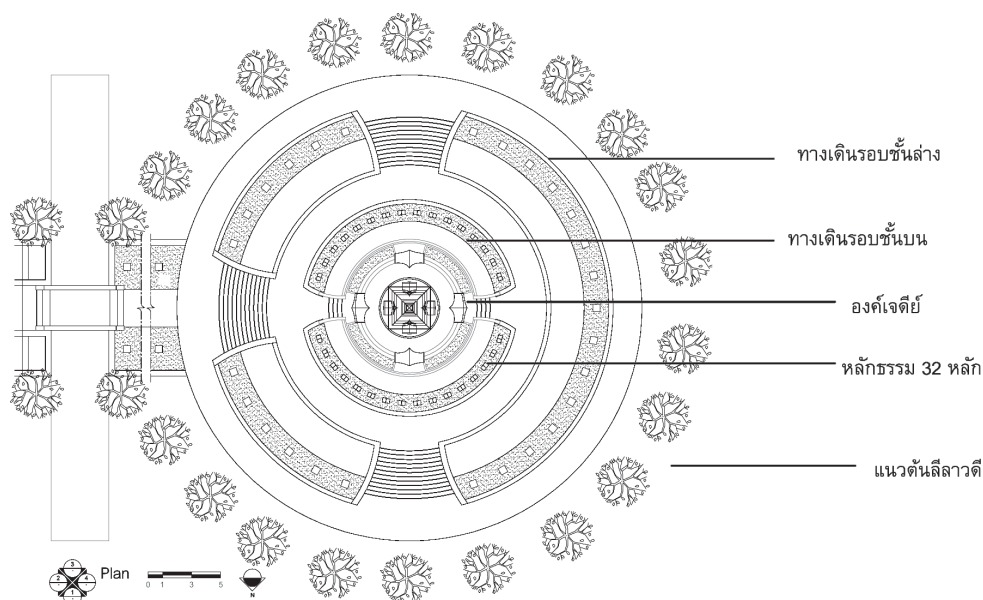
⁵ จากหนังสือ “ทางสู่ มรรคผล นิพพาน” (พิมพ์ครั้งที่ 2) และ จากแผ่นบันทึก MP3 ธรรมเทศนาของหลวงปู่คุณ สิริจนุโท แจกเนื่องในโอกาส พิธีวางศิลาฤกษ์ “สิริจนุทเจติย์” ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

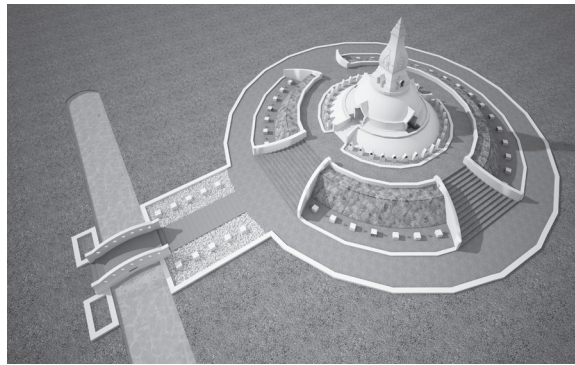
รูปที่ 5 ทางเดินอันร่มรื่นภายในวัดที่จะนำไปสู่บริเวณเนินดินที่ประชุมเพลิงหลวงปู่ฯ ด้านหลังกุฏิของท่าน ซึ่งจะใช้เป็นสถานที่ก่อสร้าง “สิริจันทเจดีย์”

6.2.2 การวางผังเจดีย์

สำหรับในขั้นตอนของการออกแบบ ได้มีการขยายขนาดของเนินดินที่ใช้ประชุมเพลิงดังกล่าวให้เป็นฐานรองรับองค์เจดีย์ พร้อมกับยกระดับให้สูงขึ้นเพื่อเสริมความมั่นคงและสง่างามให้กับตัวองค์เจดีย์ โดยได้มีการกำหนดตำแหน่งศูนย์กลางขององค์เจดีย์ ณ บริเวณจุดศูนย์กลางของเชิงตะกอนประชุมเพลิงของหลวงปู่ฯ และออกแบบวางผังเจดีย์เป็นรูปร่างวงกลม แบบมีทางเดินรอบ 2 วง 2 ระดับ โดยวงนอกสุดในระดับล่าง เป็นทางเดินรอบองค์เจดีย์ที่ขนานข้างด้านใน ด้วยกระเบื้องกรวดพร้อมแท่งไฟส่องสว่างรูปทรงสี่เหลี่ยม ส่วนด้านนอกปลูกต้นไม้สีลาวดี โดยรอบเพื่อเน้นขอบเขตให้ชัดเจน และยังช่วยส่งเสริมความสง่างามขององค์เจดีย์ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนทางเดินวงในสุด ในระดับบน กำหนดให้เป็น “ทางเดินศึกษาธรรม” โดยจัดวางหลักธรรม 32 หลัก ซึ่งเป็นข้อธรรมคำสอนของหลวงปู่ที่ทางวัดคัดเลือกไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและใช้ปัญญาในการพิจารณาธรรม อันจะเป็นการเรียนรู้วิถีการปฏิบัติของหลวงปู่ฯ อีกทางหนึ่ง (รูปที่ 6 และรูปที่ 7)

รูปที่ 6 การวางผังเจดีย์

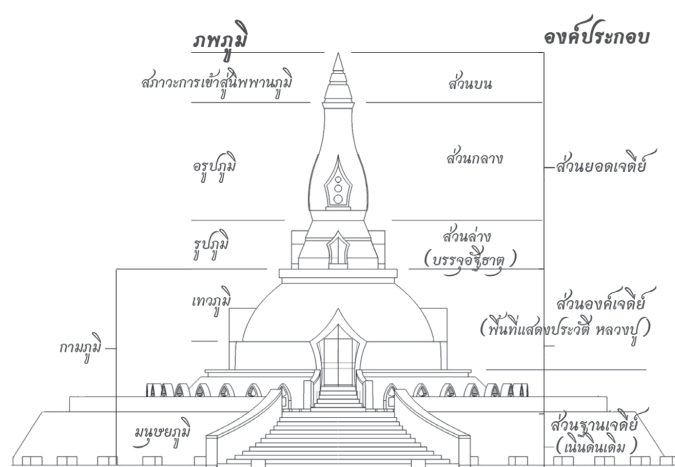
รูปที่ 7 ภาพจำลอง 3 มิติมุมสูง และมุมมองจากทางเข้าของ “สิริจันทเจดีย์”

6.2.3 การออกแบบเชิงคติสัญลักษณ์

คติสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อความหมายออกมาในการออกแบบ “สิริจันทเจดีย์” นั้น กระทำผ่านองค์ประกอบต่างๆ ของเจดีย์ โดยไล่จากชั้นภพภูมิที่ต่ำไปหาสูง (รูปที่ 8) ดังนี้

- ส่วนฐานเจดีย์ - ปรับจากเนินดินเดิม เป็นตัวแทนของมนุษย์ภูมิ ในภพภูมิชั้นกามภูมิ
- ส่วนองค์เจดีย์ - เป็นตัวแทนของเทวภูมิ ในภพภูมิชั้นกามภูมิเช่นเดียวกัน แต่เป็นลำดับที่สูงขึ้น
- ส่วนยอดเจดีย์ - แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่
 - ส่วนล่าง - ใช้บรรจุอัฐิธาตุ เป็นตัวแทนของรูปภูมิ
 - ส่วนกลาง - เป็นตัวแทนของ อรูปภูมิ
 - ส่วนบน - เป็นตัวแทนของสภาวะการเข้าสู่ นิพพานภูมิ ซึ่งในที่นี้คือ อากาศธาตุ หรือ “ความว่างเปล่า” ที่อยู่เหนือขึ้นไปเบื้องบน

นอกจากนี้ยังมีการทำปูนปั้นประดับรูปครุฑ และนาคที่เหนือซุ้มประตูทางเข้าสู่ภายในองค์เจดีย์ด้วย โดยในทิศตะวันตกเป็นปูนปั้นรูปครุฑ และในทิศตะวันออกเป็นปูนปั้นรูปนาค⁶ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความผูกพันระหว่างครุฑและนาคกับหลวงปู่ เมื่อครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่

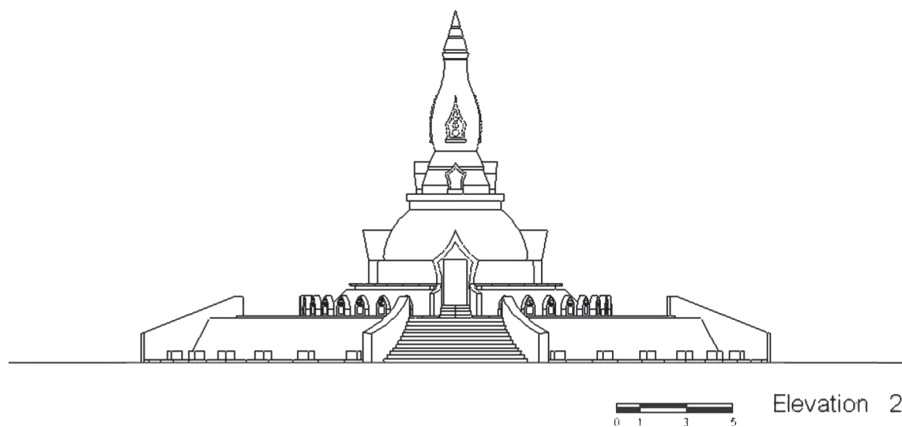

รูปที่ 8 การสื่อความหมายเชิงคติสัญลักษณ์ผ่านองค์ประกอบต่างๆ ของเจดีย์

⁶ ครุฑ มาจากทางทิศตะวันตกจึงทำปูนปั้นส่วนหัวครุฑให้ปรากฏในทิศตะวันตก ส่วนนาค มาจากทางทิศตะวันออกจึงทำปูนปั้นส่วนหัวนาคให้ปรากฏในทิศตะวันออก

6.2.4 รูปทรงเจดีย์

รูปทรงของสิริจนทเจดีย์ มีได้ถูกกำหนดตายตัวว่าต้องเป็นอย่างไร บรรดาศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่ฯ เปิดโอกาสให้ทางทีมผู้ออกแบบนำเสนออย่างเต็มที่ ซึ่งในการออกแบบสร้างสรรค์รูปลักษณะทางสถาปัตยกรรมครั้งนี้ได้มีแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่ “ความเรียบง่าย มั่นคง และทรงพลัง” อันแสดงออกทางรูปแบบที่มีลักษณะการผสมผสานระหว่างเจดีย์ทรงกลมแบบดั้งเดิมในสมัยพุทธกาลที่พัฒนามาจากเนินดินฝังศพ ร่วมกับรูปแบบเจดีย์ทรงเรือนธาตุแบบพระธาตุพนมที่เป็นแบบอย่างเฉพาะและแพร่หลายในภูมิภาคอีสาน นำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่ตระหนักถึงการสนองต่อประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการใช้งาน โดยได้ลดทอนรายละเอียดที่เป็นงานประดับตกแต่งลงเพื่อให้มีลักษณะร่วมสมัยและเรียบง่ายมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดทอนค่าใช้จ่ายและทำให้ง่ายต่อการก่อสร้างที่ใช้ช่างพื้นบ้าน ที่สำคัญคือรูปแบบที่เกิดขึ้นสามารถสะท้อนถึงตัวตนของหลวงปู่คุณ สิรินโท ได้อย่างแท้จริง ซึ่งเมื่อก่อสร้างเสร็จองค์เจดีย์จะมีความนิ่งสงบ สะอาดและเด่นสง่าท่ามกลางบริบทแวดล้อมที่เป็นปาริชาติของวัดทรงธรรม (รูปที่ 9)

รูปที่ 9 การสร้างสรรค์รูปลักษณะทางสถาปัตยกรรมมีแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่ ความเรียบง่าย มั่นคง และทรงพลัง แสดงออกผ่านรูปแบบเจดีย์ทรงกลมผสมผสานกับเจดีย์ทรงเรือนธาตุแบบพระธาตุพนม

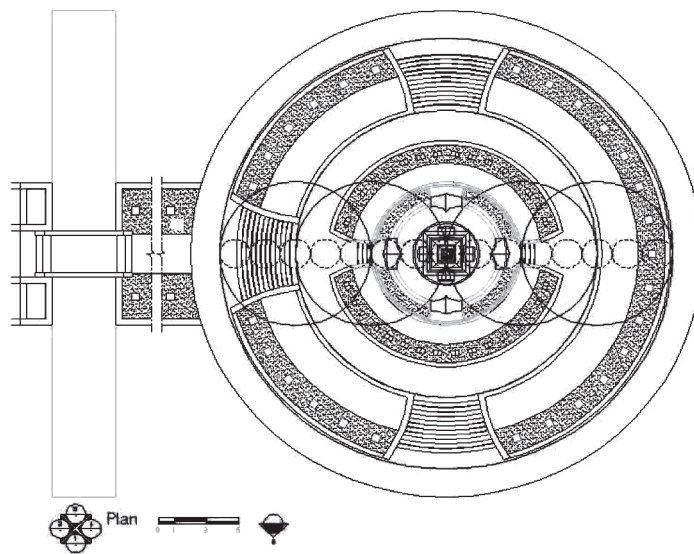
จากแนวความคิดที่มุ่งเน้นการผสมผสานทั้งการสนองต่อประโยชน์ใช้สอยอาคารและรูปแบบของศิลปะสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างเจดีย์ทรงกลมแบบดั้งเดิมกับองค์พระธาตุพนม ผู้ออกแบบจึงทำการศึกษานาและสัดส่วนของเจดีย์ต่างๆ ที่มีรูปแบบดังกล่าว เพื่อนำมาปรับใช้ในการกำหนดขนาดและสัดส่วนลักษณะทางกายภาพของสิริจนทเจดีย์ โดยผู้ออกแบบทดลองใช้ระเบียบวิธีทางเรขาคณิต (Geometric Pattern) 2 ระบบผสานกัน ประกอบด้วยระบบสัดส่วน (Proportion System)⁷ และ ระบบหน่วยพิกัด (Modular System)⁸ เพื่อออกแบบแผนผัง รูปทรง และองค์ประกอบต่างๆ ให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอย ระบบโครงสร้างและมีความสวยงาม มั่นคงแข็งแรง มีรายละเอียดดังนี้

⁷ ระบบสัดส่วน เป็นระบบที่ใช้ได้ดีกับการพิจารณาสถาปัตยกรรมโดยอาศัยหลักทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งสามารถบอกถึงความสัมฤทธิ์ผลทางการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมได้ ในฐานะผู้ใช้หรือผู้เสพความงามจากอาคารทั้งในด้านการใช้สอยและคุณค่าทางจิตใจจากตัวงานสถาปัตยกรรม การใช้ระบบสัดส่วนในการออกแบบนี้อาจไม่ตรงกับระบบหน่วยพิกัดซึ่งเป็นวิธีแรกนักเพราะใช้เกณฑ์ในการออกแบบคนละเกณฑ์กัน เนื่องจากมีระบบการก่อสร้างซึ่งเป็นเนื้อหาเชิงกลศาสตร์ การออกแบบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมทั้งรูปทรงและในเชิงสัญลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดแล้วระบบสัดส่วนก็ยังวางอยู่บนพื้นฐานของกรอบทางเรขาคณิตในระบบหน่วยพิกัด ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอยู่ในโครงสร้างทางอินทรีย์รวม

⁸ ระบบหน่วยพิกัด (Module) ประกอบด้วยหน่วยจัดรัสนับจำนวนต่างๆ มาประกอบกันเป็นรูปจัดรัสนวมทลใหญ่ในรูปร่างและขนาดต่างๆ จำนวนมาก หน่วยจัดรัสนสามารถแปรเป็นรูปสามเหลี่ยม แปดเหลี่ยมหรือวงกลมได้ในเนื้อที่เท่าๆ กัน โดยหน่วยจัดรัสนก็ยังรักษาความหมายเดิมไว้ได้ ถึงแม้จะแปรไปเป็นรูปทรงอื่นๆ ขณะเดียวกันก็ยังคงประสิทธิภาพทางเรขาคณิตอย่างสมบูรณ์ในด้านการใช้งาน ในที่นี้ระบบหน่วยพิกัดจะถูกนำมาออกแบบเจดีย์ทั้งในมิติทางราบ ระดับแผนผัง มิติทางปริมาตรของโครงสร้างด้านสัดส่วนความสูงด้วย โดยในแง่การออกแบบแล้วหน่วยพิกัดยังถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยและนำมาประกอบกันเป็นหน่วยใหญ่อีก

6.2.5 แผนผัง

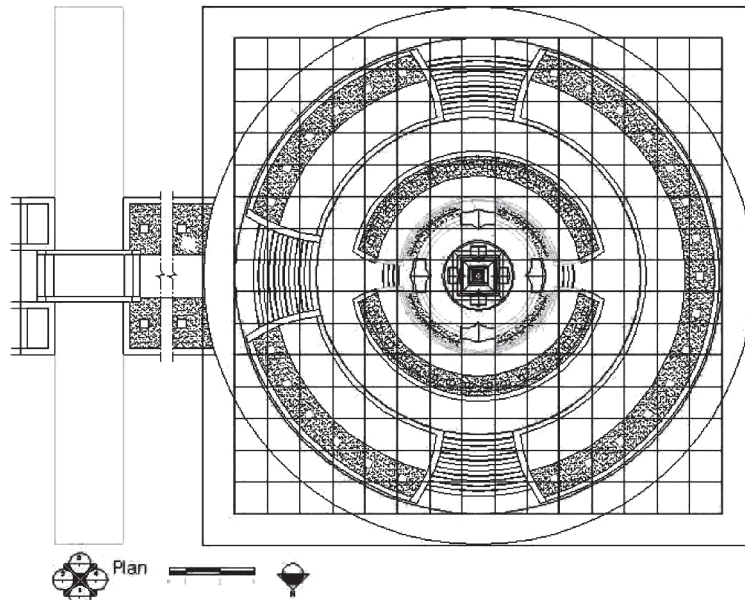
จากแนวขอบพื้นที่เนินดินชั้นบนรูปสัณฐานวงกลมซึ่งมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 9.50 เมตร⁹ ที่ทางวัดได้ทำขึ้นในงานประชุมเพลิงหลวงปู่ฯ ขนาดสัดส่วนแผนผังขององค์เจดีย์จึงถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่สำคัญดังกล่าว ซึ่งในที่นี้คือผังรูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 9.50 เมตร ซึ่งมีค่าเท่ากับ 5 วงกลมเล็ก โดยที่วงกลมเล็กมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.90 เมตร ส่วนขนาดทางเดินรอบองค์เจดีย์ 2 วงนั้น จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกว้างเป็น 2 เท่าขององค์เจดีย์ในระดับบน และ 3 เท่าในระดับล่างเพื่อให้เกิดสัดส่วนที่สวยงามในการวางผังและกำหนดขนาดขององค์ประกอบอื่นๆ ต่อไป (รูปที่ 10)

รูปที่ 10 การออกแบบแผนผังเจดีย์โดยใช้ระเบียบวิธีการเรขาคณิตในระบบสัดส่วน

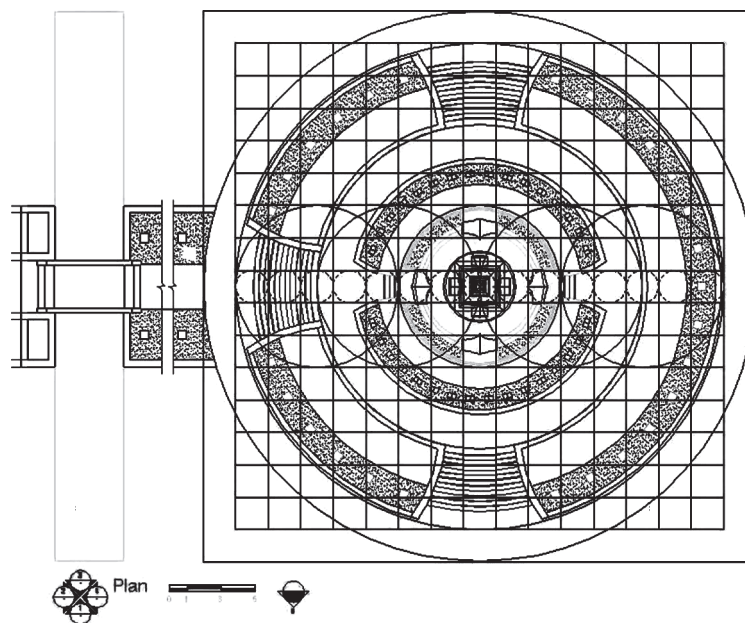
ในด้านการออกแบบด้วยระบบพิกัดนั้น ผังทั้งหมดขององค์เจดีย์วางอยู่ในจัตุรัสสมทลใหญ่ที่ประกอบด้วยหน่วยจัตุรัสใหญ่ 9 หน่วย ซึ่ง 1 หน่วยจัตุรัสใหญ่ จะประกอบด้วยหน่วยจัตุรัสย่อยจำนวน 25 หน่วย ซึ่งหมายถึงผังองค์เจดีย์ทั้งหมดประกอบด้วยหน่วยจัตุรัสย่อยจำนวน 225 หน่วย (มีขนาดกว้าง 15 หน่วย ยาว 15 หน่วย) โดยหน่วยจัตุรัสย่อยแต่ละหน่วยมีขนาด กว้าง × ยาว เท่ากับ 1.9×1.9 เมตร ส่วนองค์เจดีย์ผังรูปวงกลมวางอยู่บนหน่วยจัตุรัสใหญ่ 1 หน่วย หรือหน่วยจัตุรัสย่อยที่มีขนาดกว้าง 5 หน่วย ยาว 5 หน่วย ถัดออกมาอีก 2.5 หน่วยเป็นทางเดินรอบองค์เจดีย์ในระดับบน และถัดไปอีก 2.5 หน่วยเป็นทางเดินรอบองค์เจดีย์ในระดับล่าง (รูปที่ 11)

⁹ วงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 9.50 เมตร ในที่นี้กำหนดให้เป็นขนาดสัดส่วนหลักในการออกแบบเท่ากับ 1 ส่วน

รูปที่ 11 การออกแบบแผนผังเจดีย์โดยใช้ระเบียบวิธีทางเรขาคณิตในระบบหน่วยพิกัด

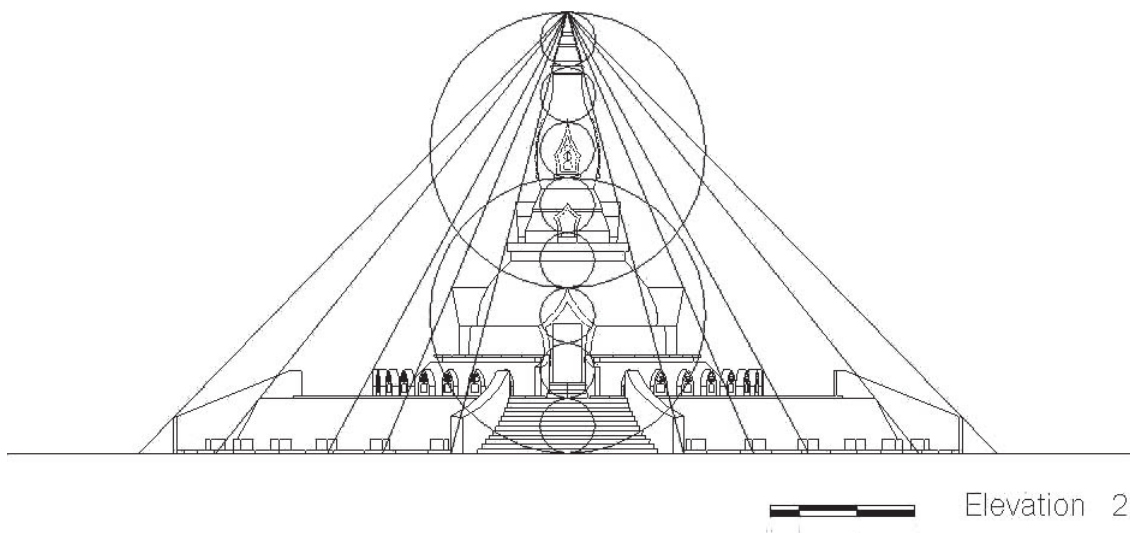
เมื่อนำระบบสัดส่วนและระบบพิกัดมาผสมกัน ผลลัพธ์ที่ได้คือ ระบบสัดส่วนวางอยู่บนพื้นฐานของระบบพิกัดในโครงสร้างอินทรีย์รวมเดียวกัน (รูปที่ 12)

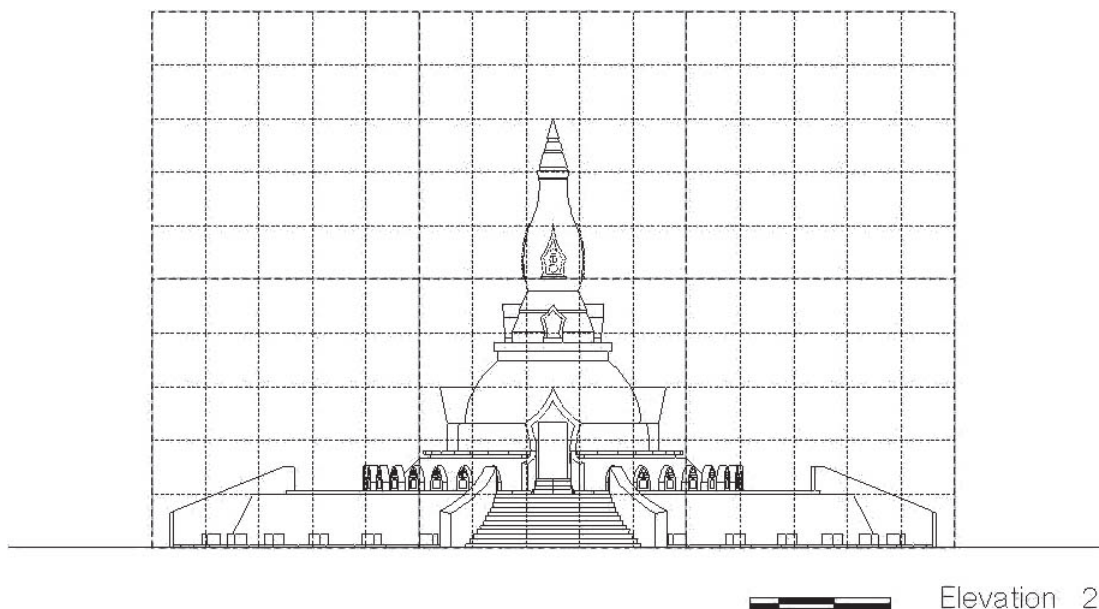
รูปที่ 12 การออกแบบแผนผังเจดีย์โดยใช้ระเบียบวิธีทางเรขาคณิตในระบบสัดส่วน และระบบหน่วยพิกัดมาผสมกัน

6.2.6 รูปด้าน

การกำหนดความสูงขององค์เจดีย์ พิจารณาจากสภาพแวดล้อมของสถานที่ตั้งเป็นเกณฑ์โดยระดับความสูงของยอดเจดีย์ควรจะอยู่สูงจากยอดต้นไม้ที่อยู่โดยรอบไม่มากนัก ซึ่งสัมพันธ์กับข้อจำกัดด้านขนาดที่ตั้งที่มีไม่มากด้วย และเมื่อนำมาประสานเข้ากับแนวความคิดของการสร้างเจดีย์ที่ต้องการให้ “สิริจุฬาลงกรณ์” มีความเรียบง่ายกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง การกำหนดสัดส่วนและลักษณะองค์ประกอบต่างๆ ของเจดีย์จึงเกิดขึ้น ชั้นแรกจากผังเจดีย์รูปวงกลมขนาด 9.50 เมตรนำมาซ้อนกันให้เกิดสัดส่วนของวงกลมเล็กที่สัมพันธ์กัน 3 : 2 : 3 ซึ่ง 3 ส่วนแรกเป็นความสูงจากฐานเจดีย์ถึงยอดซุ้มประตูทางเข้าทั้ง 4 ทิศของส่วนองค์เจดีย์ 2 ส่วนถัดมาเป็นความสูงของส่วนบรรจุอัฐิธาตุ และ 3 ส่วนหลังเป็นส่วนยอดเจดีย์นับจากฐานซุ้มเรือนธาตุถึงยอดสุด (รูปที่ 13) ซึ่งสัดส่วน 3 : 2 : 3 ดังกล่าวนี้นี้ในระบบของหน่วยพิคตก็เป็นเช่นเดียวกัน (รูปที่ 14)

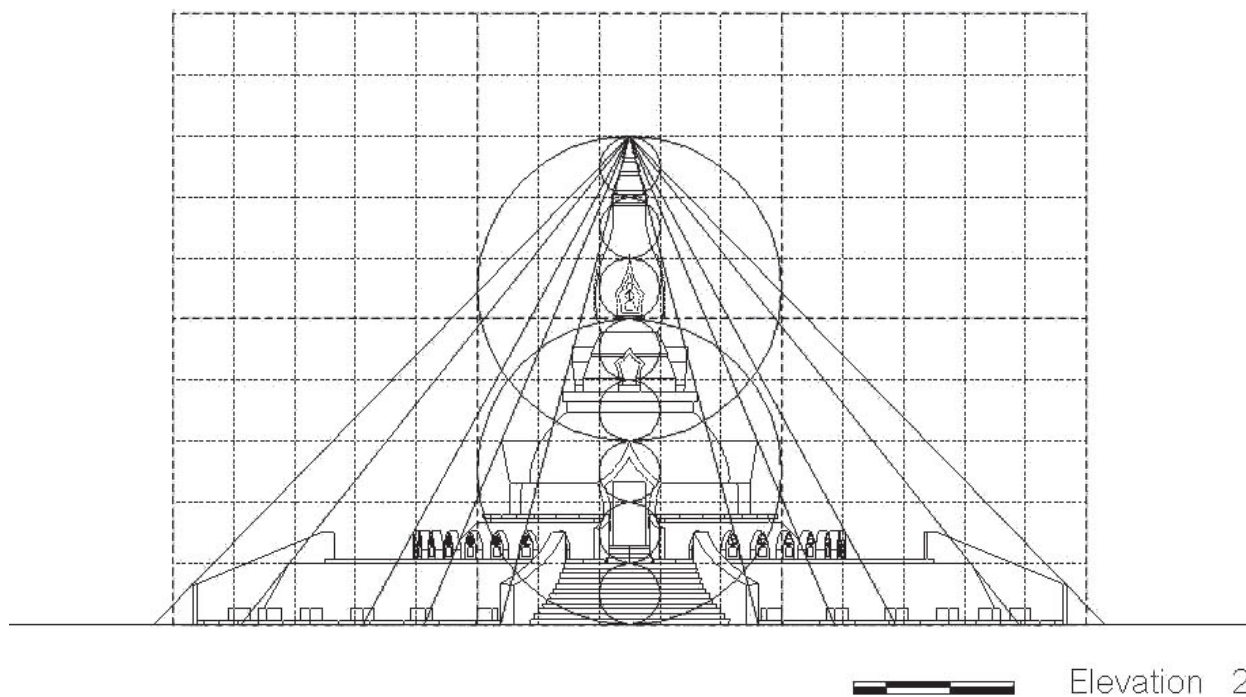

รูปที่ 13 การออกแบบรูปด้านเจดีย์โดยใช้ระเบียบวิธีทางเรขาคณิตในระบบสัดส่วน

รูปที่ 14 การออกแบบรูปด้านเจดีย์โดยใช้ระเบียบวิธีทางเรขาคณิตในระบบหน่วยพิคต

ขั้นตอนต่อมาคือการประสานมิติทางแนวราบกับแนวดิ่งเข้าด้วยกัน โดยการสร้างกรอบรูปสามเหลี่ยมขึ้นหลายรูปเพื่อสร้างโครงร่างของอินทรียมองค์เจดีย์ให้เกิดขึ้น อันจะเป็นกรอบโครงร่างให้การสร้างรูปทรงและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมทั้งหมดวางอยู่ในระเบียบวิธีเดียวกันอย่างคร่าวๆ ก่อนออกแบบในรายละเอียดในแต่ละส่วนอีกครั้งให้อยู่ในขอบเขตของแนวเส้นแบบจอมแหอันเป็นระเบียบวิธีแบบไทยประเพณี หากพิจารณาในภาพรวมแล้วจะแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนขนาดความกว้างของฐานจะเป็นขนาดเกือบ 2 เท่าของผลรวมความสูงของฐานถึงยอดองค์เจดีย์ (รูปที่ 15)

รูปที่ 15 การออกแบบรูปด้านเจดีย์โดยใช้ระเบียบวิธีทางเรขาคณิตในระบบสัดส่วน และระบบหน่วยพิกัดมาผสานกัน

6.2.7 การใช้สอยพื้นที่ภายในองค์เจดีย์

“สิริจันทเจดีย์” ถูกกำหนดให้เป็นเจดีย์แบบที่สามารถเข้าไปใช้สอยภายในได้ โดยแยกพื้นที่ภายในออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งส่วนแรกเป็นห้องโถงตรงกลางในส่วนองค์เจดีย์ จัดให้เป็นพื้นที่แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับหลวงปู่ โดยมีแท่นวางรูปจำลองหลวงปู่ ขนาดเท่าจริงในท่านั่งสมาธิ ซึ่งด้านล่างแท่นวางรูปจำลอง ทางวัดกำหนดให้ติดตั้งรอยประทับฝ่าเท้าของหลวงปู่ ไว้เหนือพื้นที่โถงกลางออกแบบเป็นฝ้าเพดานที่มีลักษณะกลม (พร้อมซ่อนไฟให้เรืองแสงมาจากฝ้าเพดาน) สื่อถึงเครื่องประดับที่ใช้แขวนไว้เหนือที่ประชุมเพลิงหลวงปู่ ส่วนพื้นที่โดยรอบจัดเตรียมไว้เป็นตู้แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติของหลวงปู่ ประวัติ บันทึบธรรม คำสอน เพื่อเป็นธรรมทานแก่ผู้เฝ้าธรรมทั้งหลาย ได้ยึดเป็นแบบแผนแนวทางดำเนินตนตามรอยธรรมของหลวงปู่ ทั้งนี้การเข้าสู่ห้องโถงภายในองค์เจดีย์กำหนดให้เข้าได้จาก 3 ทางหลัก คือด้านหน้า ในทิศตะวันตก และด้านข้างในทิศเหนือ-ใต้ ส่วนซุ้มประตูทางทิศตะวันออกทำเป็นประตูหลอกปิดทึบ สำหรับที่สอง เป็นพื้นที่ส่วนล่างของส่วนยอดเจดีย์ที่อยู่เหนือส่วนองค์เจดีย์ ได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนบรรจุอัฐิธาตุ และอัฐบริวารของหลวงปู่ แบบระบบปิด โดยมีการออกแบบซุ้มทิศหลักทั้ง 4 ทิศ ที่ประดับด้วยปูนปั้นประติมากรรมหุ่นต่ำรูปเทวดาประจำทิศในแต่ละทิศ

6.2.8 การประดับตกแต่งเจดีย์

การออกแบบส่วนประดับตกแต่ง นอกจากเพื่อตอบสนองความงามแล้ว ยังเป็นส่วนสะท้อนคติสัญลักษณ์และความต้องการในการสื่อความหมายให้ปรากฏออกมาเป็นมิติทางกายภาพที่มีความสมบูรณ์เด่นชัดยิ่งขึ้นไปอีกด้วย ในการออกแบบตกแต่งได้ดัดแปลงเอาเฉพาะเส้นลายรอบนอกที่เชื่อมต่อกันด้วยสายตาของซุ้มประตูทางเข้าแบบไทยประเพณี

ทรงบันแถลงมาใช้เป็นชุมประตู่ทางเข้าองค์เจดีย์ เช่นเดียวกับชุมทิศและชุมประดับที่อยู่ด้านบนยอดองค์เจดีย์แบบพระธาตุพนม ที่นำเส้นสายมาจากชุมหน้าต่างทรงบันแถลงเหมือนกันโดยออกแบบให้มีเค้าโครงที่เรียบง่าย กรอบเกลี้ยงเกลา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดเริ่มแรกในการออกแบบที่ต้องการเจดีย์ที่มีความเรียบง่าย สมถะ การประดับตกแต่งโดยรวมจะมีไม่มาก เน้นเฉพาะที่หน้าบันชุมประตู่ในทิศตะวันตกซึ่งเป็นทางเข้าหลักประดับด้วยงานตกแต่งรูปครุฑ และหน้าบันชุมประตู่ทิศตะวันออกเป็นงานตกแต่งรูปนาค ส่วนชุมประตู่ที่เหลืปล่อยหน้าบันให้เป็นพื้นที่ว่างไว้ ทั้งนี้ต้องการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลวงปู่ฯ กับครุฑ และนาคเมื่อครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้ในส่วนของชุมประตู่ในทิศตะวันออกที่ทำเป็นประตูหลอกนั้น ได้กำหนดให้ประดับด้วยงานสลักป้ายที่บอกเล่าประวัติและแนวคิดของการก่อสร้าง “สิริจุฬเจดีย์” องค์นี้ด้วย

ส่วนชุมประดับในส่วนกลางของส่วนยอดเจดีย์ที่อยู่ถัดขึ้นไปด้านบนจะปั้นปูนหุ่นต่ำเป็นรูปดวงแก้ว 4 ขนาดที่กรูด้วยแผ่นสเตนเลสสีเงิน ผิวมันเงา โดยรูปดวงแก้วที่มีรูปร่างวงกลมทั้ง 4 ดวงที่มีขนาดใหญ่เล็กไล่เรียงกันขึ้นไปนี้เป็นการสะท้อนคติสัญลักษณ์ในภพภูมิชั้นอนุภูมิ 4 ให้ปรากฏเป็นรูปธรรมทางสถาปัตยกรรม

นอกเหนือจากการประดับตกแต่งที่องค์เจดีย์แล้ว ส่วนทางเดินวงในสุดระดับบน ที่กำหนดให้เป็น “ทางเดินศึกษาธรรม” ได้จัดวางหลักธรรม 32 หลักที่ทำเป็นรูปกลีบบัว โดยแต่ละหลักได้บรรจุข้อธรรมคำสอนของหลวงปู่ฯ ที่ทางวัดคัดเลือกไว้หลักธรรมละข้อ ทั้งนี้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและใช้ปัญญาในการพิจารณาธรรม

6.2.9 การเลือกใช้วัสดุ

แนวคิดหลักของการเลือกใช้วัสดุ คือเน้นการแสดงให้เห็นเป็นผิวสัมผัสของวัสดุเพื่อสื่อถึงสัจจะอันจริงแท้ตามหลักแห่งธรรม สะท้อนวัสดุแห่งสถาปัตยกรรมร่วมสมัย สีที่เลือกใช้เป็นโทนขาว เพื่อสะท้อนความสะอาดบริสุทธิ์ของหลักธรรมคำสอนที่หลวงปู่ฯ ถือนปฏิบัติ และยังเป็นสีประจำของหลวงปู่ฯ ด้วย โดยเลือกใช้พื้นผิววัสดุที่ไล่ระดับจากส่วนล่างขึ้นไปถึงส่วนบน จากวัสดุที่มีพื้นผิวหยาบไปสู่พื้นผิวละเอียด โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.10 พื้น

ส่วนของพื้นจากทางเดินภายนอกโดยรอบใช้ก้อนซีแพคบล็อกลูกเต๋าสีเทาขาว เพื่อให้ลักษณะผิวสัมผัสที่หยาบที่สุด ไล่ไปสู่บันไดทางขึ้นที่ปูด้วยแผ่นหินแกรนิตสีดำ พ่นไฟขัดแปร่ง ที่มีลักษณะผิวด้าน ก่อนนำเข้าไปสู่พื้นที่ภายในองค์เจดีย์ที่ปูพื้นด้วยแผ่นหินแกรนิตสีดำ ผิวเรียบมัน

ผนัง สำหรับวัสดุที่ใช้บุผิวขององค์เจดีย์มีรายละเอียดดังนี้

ฐานเจดีย์ ชั้นล่างสุดที่คลุมเนินดินทั้งหมดใช้ก้อนหินภูเขาสีเทาขาว โดยติดตั้งแบบขอบตัดและเคลือบผิวด้าน เพื่อให้ผิวสัมผัสที่หยาบที่สุด ร่วมกับกระเบื้องแกรนิตสีเทา 3 แบบคัดเฉพาะกระเบื้องสีเทา เทา ขาว เท่านั้น ที่อยู่บริเวณทางเดินรอบชั้นล่าง ส่วนฐานเจดีย์ชั้นบนก็ยังคงใช้ก้อนหินภูเขาสีเทาขาว ที่ติดตั้งแบบขอบตัดเช่นเดิมแต่คัดเลือกหินให้มีขนาดเล็กกว่าในฐานชั้นล่างเพื่อให้ได้ผิวสัมผัสที่ละเอียดกว่าเดิม ร่วมกับกระเบื้องที่รองรับหลักธรรม 32 หลักซึ่งใส่กระเบื้องแกรนิตสีเทา 1 แบบคัดเฉพาะกระเบื้องสีเทา เทา ขาวเช่นเดียวกันแต่มีสัดส่วนของสีขาวมากกว่าที่ใช้ในชั้นล่าง เพื่อให้รับกับวัสดุปิดผิวองค์เจดีย์ด้านบน

องค์เจดีย์ บุขอบด้านล่างด้วยกระเบื้องโมเสกแก้ว ขนาด 1" x 1" โดยเลือกแบบที่มีเนื้อในสีขาวขุ่น และเคลือบด้วยแก้วใสเพื่อเน้นให้บริเวณขอบล่างขององค์เจดีย์มีผิวสัมผัสที่น่าสนใจ กิ่งหยาบกิ่งละเอียดมีประกายเมื่อโดนแดดส่องในเวลากลางวัน และสะท้อนกับแสงไฟในยามค่ำคืน เพื่อผลในเชิงการรับรู้ที่ต้องการเน้นให้องค์เจดีย์ทั้งองค์มีลักษณะที่ดูเบามากขึ้นเมื่อเทียบกับรูปทรงทั้งหมดขององค์เจดีย์ที่ส่วนนี้จะกว้างที่สุด ถัดสูงขึ้นไปเน้นความเรียบง่ายของทั้งองค์โดยพื้นผิวส่วนใหญ่เป็นงานฉาบผิวเรียบทาดด้วยสีอะครีลิคสีขาว

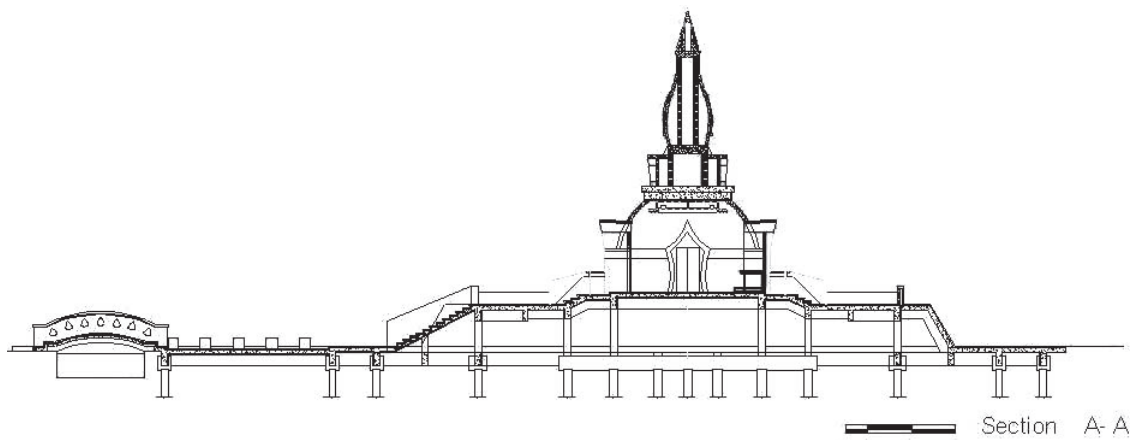
ยอดเจดีย์ ส่วนล่างและส่วนกลาง เป็นงานฉาบผิวเรียบทาด้วยสีอะคริลิกสีขาวเพื่อความต่อเนื่องกับองค์เจดีย์โดยเน้นเฉพาะภายในซุ้มทิศทั้งสี่ที่ปั้นปูนนูนต่ำเป็นรูปดวงแก้ว 4 ขนาดที่กรุด้วยแผ่นสแตนเลสสีเงิน ผิวมันเงา สำหรับส่วนบนของส่วนยอดเจดีย์บุด้วยกระเบื้องโมเสกสีทอง ขนาด 1" x 1" ที่มีผิวมันเงาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเน้นให้เป็นจุดเด่นขององค์เจดีย์

สำหรับภายในองค์เจดีย์นั้นทาสีผนังทั้งหมดเป็นสีขาวเหมือนพื้นผิวภายนอก เพื่อสื่อถึงความเรียบง่าย ความสะอาดบริสุทธิ์ เป็นพื้นหลังที่ส่งเสริมให้ส่วนจัดแสดงประวัติของหลวงปู่ที่ถ่ายทอดโดยผ่านคติธรรม และคำสอนต่างๆ โดดเด่นมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเน้นให้ผู้สนใจใช้ปัญญาในการพิจารณาและเรียนรู้วิถีปฏิบัติตามรอยธรรมของหลวงปู่ (ในการก่อสร้างจริงทางวัดได้เปลี่ยนผิวภายนอกทั้งหมดเป็นกระเบื้องเคลือบ และผิวภายในบุด้วยกระเบื้องโมเสกสีทอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้พื้นผิวขององค์เจดีย์ไปจากขั้นตอนออกแบบ - ผู้เขียน)

6.2.11 ระบบโครงสร้างเจดีย์

นอกจากงานทางด้านสถาปัตยกรรมแล้ว การออกแบบ “สิริจันทเจดีย์” ซึ่งเป็นเจดีย์ที่มีประโยชน์ใช้สอยภายใน ได้มีการพิจารณางานด้านวิศวกรรมควบคู่กันไปด้วยในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ การออกแบบระบบโครงสร้างเจดีย์ทั้งองค์เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งกำหนดให้เป็นงานหล่อคอนกรีตเป็นเนื้อเดียวกันทั้งองค์ตั้งแต่ฐานจนถึงส่วนยอด (รูปที่ 16) โดยเป็นการหล่อคอนกรีตในที่ตั้งตามขั้นตอนทางวิศวกรรม ซึ่งเหตุผลที่เลือกระบบโครงสร้างแบบนี้สืบเนื่องมาจากการคำนึงถึงองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในส่วนขององค์เจดีย์รูปทรงกลมหรือโอคว่ำที่เป็นส่วนสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้นอกจากเป็นไปเพื่อความมั่นคงแข็งแรงตามหลักการรับและถ่ายเทน้ำหนักแล้ว ทำให้สามารถเปิดภายในเป็นห้องได้ และยังเป็นแก้ปัญหาส่วนที่เป็นรอยต่อของวัสดุต่างชนิดกันและหลีกเลี่ยงการใช้เทคนิคการก่ออิฐหรือแลงเหลื่อมซึ่งเป็นเทคนิคการก่อสร้างแบบเดิม อันเป็นเหตุให้ธาตุเจดีย์ในอดีตที่ก่อสร้างด้วยเทคนิคแบบนี้เกิดความเสียหายได้อยู่เสมอ

ด้านความแข็งแรงของเจดีย์ ได้มีการทดสอบการรับน้ำหนัก และคุณสมบัติของดิน เพื่อทำการคำนวณการรับน้ำหนักทางวิศวกรรมโดยผู้ชำนาญการ ในส่วนของการออกแบบโครงสร้างฐานราก ได้รับการบริจาคเสาเข็มคอนกรีตทั้งหมดจากผู้มีจิตศรัทธา

รูปที่ 16 รูปตัดแสดงโครงสร้างของเจดีย์

6.2.12 งานระบบประกอบอาคาร

การออกแบบทางสถาปัตยกรรมองค์เจดีย์ได้มีการประสานกับงานระบบประกอบอาคารทางวิศวกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ เพื่อลดข้อขัดแย้งในการก่อสร้าง และยังช่วยส่งเสริมกันและกันในการใช้สอย ความมั่นคงแข็งแรง และสุนทรีย์ภาพในภาพรวมของการก่อสร้างด้วย เช่น การออกแบบไฟฟ้าแสงสว่างยามค่ำคืน เพื่อให้เกิดความสว่าง และ

เน้นให้เกิดความสวยงามแก่องค์เจดีย์ (รูปที่ 17) การออกแบบระบบสายล่อฟ้าให้ประสานไปกับรูปลักษณ์ภายนอกองค์เจดีย์อย่างกลมกลืน และการออกแบบระบบระบายน้ำจากองค์พระเจดีย์ออกไปสู่สระน้ำที่อยู่ใกล้เคียงด้านหน้าโดยสะดวก เป็นต้น (ในการก่อสร้างจริงมีการลดจำนวนโคมไฟฟ้าส่องสว่างที่ออกแบบไว้ เนื่องจากความไม่เสถียรของระบบไฟฟ้าภายในวัด – ผู้เขียน)

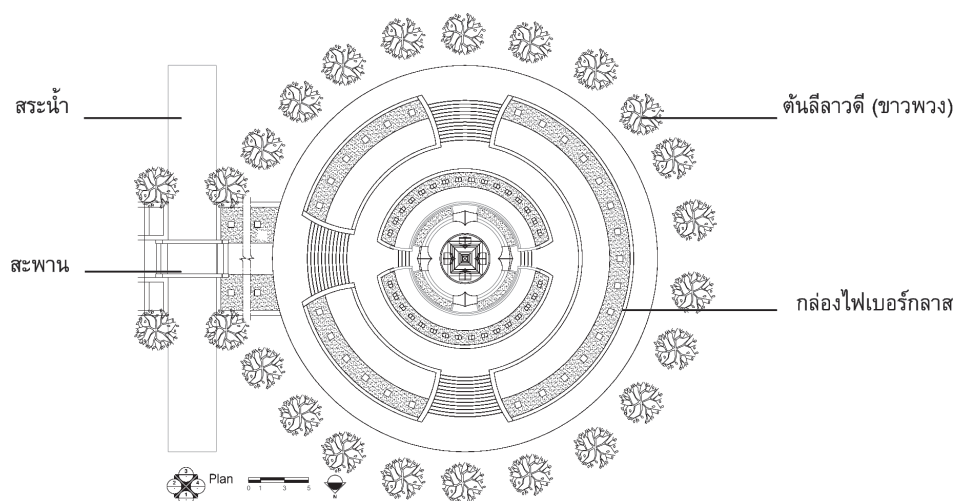

รูปที่ 17 ภาพจำลอง 3 มิติ แสดงการออกแบบระบบไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อเน้นความสำคัญของเจดีย์ในยามค่ำคืน

6.2.13 ภูมิทัศน์รอบองค์เจดีย์

กำหนดให้มีการขุดขยายสระน้ำด้านหน้าซึ่งเดิมเป็นเพียงบ่อน้ำขนาดเล็กที่อยู่ติดกับกุฏิของหลวงปู่ฯ ให้มีความกว้าง 4.00 เมตร และมีความยาวเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของขอบทางเดินวงนอกสุดที่อยู่ในระดับล่าง เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่ตั้งขององค์เจดีย์ทางด้านหน้า อีกทั้งยังเป็นการเปิดมุมมองในด้านทางเข้าหลักให้กว้างขึ้นอันจะส่งผลต่อการมองเห็นรูปทรงขององค์เจดีย์ได้ทั้งองค์ เน้นความสำคัญของแนวแกนหลักทางด้านหน้าด้วยการทำสะพานข้ามสระน้ำไปสู่ทางเข้าเจดีย์โดยเน้นสองข้างทางเดินนี้ด้วยการทำกระเบื้องลาด และติดตั้งกล่องไฟเบอร์กลาสสีขาวทรงสี่เหลี่ยมขนานข้างต่อเนื่องไปยังทางเดินวงกลมชั้นล่างรอบองค์เจดีย์ที่ออกแบบให้มีลักษณะเดียวกัน พร้อมติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่างเพื่อรองรับการใช้งานในยามค่ำคืนไว้ด้วย

นอกจากนี้ยังเพิ่มความงามให้กับภูมิทัศน์รอบองค์เจดีย์ด้วยการปลูกต้นไม้ที่สวยงาม (ชาวพวง) ที่มีลักษณะลำต้น กิ่งก้านโปร่ง ดอกสีขาวสะอาดตา และมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการรับรู้ให้สภาพแวดล้อมที่ตั้งมีความโดดเด่น เสริมความสวยงามให้กับองค์เจดีย์มากยิ่งขึ้น (รูปที่ 18)

รูปที่ 18 ผังแสดงการออกแบบภูมิทัศน์โดยรอบเจดีย์

หมายเหตุ – ในการก่อสร้างจริงไม่ได้มีการขุดขยายบ่อน้ำด้านหน้า และทำสะพานข้าม เนื่องจากเหตุผลความไม่สะดวกด้านการดูแลรักษาของทางวัด รวมทั้งมีการเปลี่ยนกล่องไฟเบอร์กลาสสีขาวเรืองแสง เป็นแท่งคอนกรีตทำผิวกรวดล้างแทน

7. บทสรุปสังท้าย

การก่อสร้าง “สิรินทเจดีย์” ได้เริ่มดำเนินการวางศิลาฤกษ์ไปแล้วเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2553 (ตรงกับวันสมโภชหลวงปู่ ของทุกๆ ปี) (รูปที่ 19) และมีการวางแผนให้ก่อสร้างแล้วเสร็จในระยะเวลาประมาณ 2 ปี (6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555) สำหรับในปัจจุบัน (สิงหาคม พ.ศ.2554) การก่อสร้างได้ดำเนินการคืบหน้าเป็นอย่างมาก โดยเหลือเพียงงานตกแต่งภายใน และบางส่วนของงานภูมิทัศน์ภายนอกเท่านั้น (รูปที่ 20)

สำหรับการออกแบบ “สิรินทเจดีย์” ในครั้งนี้ เป็นการออกแบบเจดีย์ที่ไม่ได้เน้นความใหญ่โต หูหรา และฟุ้งเฟ้อ แต่เน้นการแทรกตัวให้อยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน และสง่างาม สมฐานะของวัดป่าสายปฏิบัติ เป็นการตีความและแปลความหมายด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับบุคลิกลักษณะ และปฏิปทาในทางธรรมของหลวงปู่ ที่มีลักษณะเรียบง่าย สมถะ ละเอียดประณีต และมีความเด็ดเดี่ยว มุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง โดยการออกแบบนี้ถือเป็นเกียรติอย่างสูงในการรับใช้พระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นโอกาสที่สำคัญในการได้ร่วม “ค้นหา ทดสอบ และ ต่อยอด” องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอัฐิตูเจดีย์สำหรับพระอริยสงฆ์ ได้อย่างลึกซึ้งต่อไปในอนาคต

รูปที่ 19 บรรยากาสงานวันวางศิลาฤกษ์ “สิรินทเจดีย์”วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2553

รูปที่ 20 รูปโฉมภายนอกของ “สิริจันทเจดีย์” ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ.2554

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. 2533. **วิวัฒนาการพุทธสถานไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติง กรุ๊ป.
- ทศพล จั๋งพาณิชย์กุล (บรรณาธิการ). 2546. **พระธาตุเจดีย์ : มรดกล้ำค่าของเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: คอมม่า.
- เรืองศักดิ์ กันตบุตร. 2523. **การวางผังอาคารด้วยระบบตารางพิกัด**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักศึกษาเก่า คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.
- สนอดกราส, เอเดรียน; ภัทรพร สิริกาญจน และธรรมเยรติ กันนริ (บรรณาธิการ). 2541. **สัญลักษณ์แห่งพระสถูป (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์วิชาการ.
- ศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่คุณ สิริจันท. 2553. **ทางสู่ มรรคผล นิพพาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2 – เนื่องในโอกาสพิธีวางศิลาฤกษ์ “สิริจันทเจดีย์” ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553). มปท.
- นิตยสารสกุลไทย. **พระอริยสงฆ์** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.sakulthai.com/DSakulcolumndetail.asp?stcolumnid=644&stissueid=2431&stcolcatid=2&stauthorid=19>. (2011, May 16)
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **ความหมาย และคุณค่าของสังฆะ ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://mediacenter.mcu.ac.th/data/caipyo/m6/web/l_toom/p1.php. (2011, May 16)
- วัดป่าทรงธรรม. **สถานที่ภายในวัดป่าทรงธรรม** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://throngdhamma.freeoda.com/?page_id=12. (2011, May 16)